

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4081/2020
04.03.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., чији је заједнички пуномоћник Гаврило Рајевић адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство правде из Београда, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1425/20 од 13.05.2020. године, у седници већа одржаној 04.03.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1425/20 од 13.05.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 676/16 од 13.11.2019. године, у првом ставу изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим су тужиоци тражили да се тужена обавезе да им, на име накнаде материјалне штете, односно за рехабилитационо обештећење покојног ГГ исплати: за изгубљену зараду за време издржавања казне затвора износ од 5.152.500,00 динара; за прековремени рад за време издржавања казне затвора износ од 10.709.259,00 динара; за изосталу зараду за време незапослености износ од 337.500,00 динара; за мање исплаћену зараду у периоду након издржане казне затвора до пензионисања износ од 4.465.632,00 динара и за мање исплаћену пензију износ од 3.966.111,18 динара, све са законском затезном каматом од 27.04.2016. године до исплате, као и да им накнади трошкове парничног поступка. У другом ставу изреке, обавезани су тужиоци да туженој накнаде трошкове парничног поступка у износу од 37.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 1425/20 од 13.05.2020. године одбијена је као неоснована жалба тужилаца и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне другостепене пресуде тужиоци су благовремено изјавили ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужилаца неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ни битна повреда одредаба парничног поступка на коју се у ревизији указује.

Према утврђеном чињеничном стању, правноснажним решењем Вишег суда у Београду Рех 374/12 од 14.03.2013. године, усвојен је захтев ГГ за рехабилитацију и утврђено да је био жртва прогона и насиља из политичких и идеолошких разлога, као и да су ништаве пресуда Окружног суда у Пећи К 90/74 од 18.09.1974. године и пресуда Врховног суда Косова Кж 458/74 од 14.03.1975. године којима је осуђен на казну строгог затвора у трајању од 12 година уз конфискацију имовине. Лишен је слободе 08.05.1974. године, а пуштен на слободу 21.11.1983. године. Тужила АА је супруга ГГ, а ББ и ВВ његова деца.

Захтев за рехабилитационо обештећење је ГГ поднео заједно са тужиоцима Министарству правде РС дана 04.03.2015. године. Захтевом су тражили од овог министарства да им накнади материјалну и нематеријалну штету, а о том захтеву није одлучено. ГГ је преминуо ...2015. године.

Решењем јавног бележника Тађе Остојић Упп 242-218 од 19.11.2018. године утврђено је да су за наследнике на заоставштини пок. ГГ оглашени са по 1/3 удела тужиоци АА, ББ и ВВ. Тужиоци су тужбу за рехабилитационо обештећење поднели Вишем суду у Београду дана 27.04.2016. године.

Код тако утврђеног чињеничног стања, правилан је закључак нижестепених судова о неоснованости тужбеног захтева.

Одредбом члана 21. став 1. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ број 92/11), прописано је да лице из члана 7. тачка 5. тог закона (дете лица из члана 1. став 1. Закона о рехабилитацији, које је за време трајања повреде, права и слободе родитеља, рођено у установама за извршење санкција, односно које је у тим установама провело део времена или је за то време расло без родитељског старања и једног, другог или оба родитеља) има право на здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, као и право на рехабилитационо обештећење, у складу са одредбама члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији. Одредбом става 2. истог члана, прописано је да право на рехабилитационо обештећење имају и брачни друг, деца и родитељи, односно браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица, у складу са одредбом члана 26. став 4. овог закона. У смислу одредбе става 3. истог члана, право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. Закона о рехабилитацији, односно обештећење за ту имовину имају наследници рехабилитованог лица у складу са одредбом члана 25. овог закона (у складу са законом који уређује враћање одузете имовине и обештећење за исту).

Одредбом члана 26. став 1. Закона о рехабилитацији, прописано је да рехабилитовано лице (које из политичких, верских, националних или идеолошких разлога лишено живота, слободе или других права до дана ступања на снагу овог

закона на територији Републике Србије), има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Одредбом става 2. истог члана прописано је да рехабилитовано лице има право на враћање наплаћених новчаних казни и трошкова поступка, у ревалоризованом износу чија се висина одређује тако што се утврђује сразмера наплаћених износа према просечној плати у време наплате у односу на просечну плату у Републици Србији, у години у којој се врши плаћање. Одредбом става 3. истог члана, прописано је да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. овог закона, има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Одредбом става 4. истог члана, прописано је да лица из члана 21. став 2. имају право на накнаду нематеријалне штете због смрти рехабилитованог лица под условом да је између њих и рехабилитованог лица постојала трајнија заједница живота, у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Законом о рехабилитацији (члан 20. став 1. и члан 26. став 1) изричито је прописано да право на накнаду материјалне штете због повреде права и слобода имају рехабилитована лица, док то право није предвиђено и за друга лица. Права која припадају рехабилитованим лицима прописана су чланом 20. Закона о рехабилитацији, док су чланом 21. тог закона прописана права која имају друга лица. Право на рехабилитационо обештећење ближе је уређено одредбом члана 26. Закона о рехабилитацији. Из садржине члана 26. Закона о рехабилитацији произилази да право на накнаду материјалне штете настале због повреде права и слобода припада искључиво рехабилитованим лицима. Закон о рехабилитацији је специјалан закон који је изричито одредио круг лица, основ и обим права за рехабилитационо обештећење и круг лица којима припада ово право се не може проширивати правилима о наслеђивању и правном следбеништву.

Побијаном одлуком одбијен је тужбени захтев којим су тужиоци тражили да се тужена обавезе да им накнади материјалну штету (ближе одређену изреком првостепене одлуке), уз правилну примену члана 21. и члана 26. Закона о рехабилитацији, с обзиром да право на накнаду материјалне штете нанете правном претходнику тужилаца, има само рехабилитовано лице. Право на обештећење материјалне штете коју је рехабилитовано лице претрпело, могу остварити и његови наследници, једино у случају да су рехабилитована лица то право остварила, односно да им је признато за живота. Тужиоци јесу законски наследници сада покојног ГГ, али у овом поступку не могу основано потраживати накнаду тражене материјалне штете ни по основу наслеђа из свог брачног друга, односно оца, јер према Закону о наслеђивању, заоставштину представљају само права подобна за наслеђивање која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. Права подобна за наслеђивање су само она права која је оставилац остварио, односно која су му призната до момента смрти, што не подразумева и право на потраживање одређеног права уместо њега (оставиоца). Имајући ово у виду, као и да ГГ за живота није признато право на накнаду било ког вида материјалне штете, коју је трпео због утврђене повреде права и ограничења слободе, то је и захтев тужилаца за накнаду тражене материјалне штете неоснован; како то правилно закључују и нижестепени судови.

Стога је правилан закључак нижестепених судова да право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слободе у складу са Законом о

облигационим односима, имају само рехабилитована лица, а да тужиоци као наследници – брачни друг и деца рехабилитованог лица немају право на накнаду материјалне штете. Право на рехабилитовано обештећење за претрпљену материјалну штету у смислу одредбе члана 26. Закона о рехабилитацији припада само рехабилитованом лицу а не и његовим правним следбеницима. Нема места ни примени одредаба Закона о облигационим односима која се тичу накнаде материјалне штете, пошто је Закон о рехабилитацији, посебан закон (*lex specialis*) у односу на Закон о облигационим односима па се у конкретном случају примењују одредбе Закона о рехабилитацији, а не одредбе Закона о облигационим односима. Дакле, Закон о рехабилитацији прописује да се право на накнаду материјалне штете признаје искључиво рехабилитованом лицу, односно ово право је везано за личност рехабилитованог лица и не може се преносити на његове правне следбенике. Тужиоци су тужбу у овој правној ствари поднели 27.04.2016. године након смрти рехабилитованог лица које је преминуло 25.06.2015. године, па им не припада право да као правни следбеници наставе поступак ради накнаде штете у овој парници нити постоји правноснажна одлука о таквом његовом праву, а нису ни решењем о наслеђивању наследили право правног претходника које се односи на наплату рехабилитационог обештећења.

Суд је ценио и остале наводе ревизије, па је нашао да су неосновани. Наиме, другостепени суд је за своју одлуку дао јасне, потпуне и правилне разлоге које овај суд у свему прихвата, због чега су супротни ревизијски разлози неосновани.

На основу члана 414. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Бранислав Босиљковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић